

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАВДАНЬ НА ДОСЛІДЖЕННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Диференціація навчання математики (як профільна, так і рівнева) має здійснюватися не лише через пропонування учням (студентам) завдань різного рівня складності, що є, безсумнівно, важливим, а й за змістом матеріалу, його обсягом і ступенем допомоги. Профільна диференціація навчання математики почала достатньо широко на практиці впроваджуватись саме у середній школі, але є достатньо вдалі спроби реалізувати її й у процесі навчання студентів нематематичних спеціальностей. Відбувається це через акцент на певних питаннях відповідно обраного фаху, застосування завдань різного рівня, завдань практичного характеру, вирішення яких є часто виконанням дослідницької діяльності або її елементів. Серед цілей розв'язування завдань на дослідження – вдосконалення знань та вмінь учнів та студентів, формування у майбутнього фахівця здатності ефективно вирішувати професійні проблеми. Систематичному використанню таких завдань у процесі навчання математики студентів нематематичних спеціальностей та учнів класів нематематичного профілю заважає як нестача навчального часу, так і недостатній рівень навченості.

Аналіз підручників та навчальних посібників з вищої математики свідчить про обмаль в них завдань на дослідження, недостатність завдань прикладного спрямування, нерівномірність їх розміщення по темах. Не з кожної теми представлені завдання всіх рівнів (репродуктивного, реконструктивного, варіативного, творчого). Лише у [4] чітко прослідковується рівнева диференціація.

В контексті нашого дослідження *рівневу диференціацію* розглядаємо як *сукупність прийомів та засобів навчання, що використовуються для забезпечення досягнення студентами та учнями оптимально можливого для них рівня знань на основі врахування індивідуальних можливостей; як складова розвитку дослідницьких здібностей студентів та учнів у процесі навчання математики* [3]. Дослідницькі здібності вважаємо компонентом творчого мислення (більш детально розглянуто нами у [1]).

Виділяємо студентів (учнів): тих, кому важко працювати навіть у „стандартних” ситуаціях (група С); спроможних без ускладнень застосовувати знання лише у знайомій (група В) та у змінній (або нестандартній ситуації) (група А);. Більш детально підхід до поділу на групи розглянутий нами у [3]. На етапі закріплення та відпрацювання знань з кожної теми спочатку всім учням (студентам) пропонуємо однакові завдання на дослідження. Група А працює самостійно; група В може скористатися допомогою; група С виконує завдання під постійним керівництвом викладача.

У процесі виконання завдань у студентів (учнів) формуються дослідницькі здібності (спроможність планувати та виконувати поетапну дослідницьку діяльність; аналізувати, знаходити невідповідності, виявляти невирішені питання, ставити проблему; досліджувати раціональність обраних способів розв'язання, межі їх застосування та ін.) (більш детально у [1;3]).

Для самостійного виконання з кожної теми підбираються завдання всіх рівнів. Розв'язування завдань репродуктивного характеру сприяє автоматизації навичок виконання нескладних операцій, що сприяє оперативності їх використання в процесі розв'язування „підзадач” завдань дослідницького характеру. Виконання завдань реконструктивного рівня формує у студентів (учнів) вміння аналізувати та синтезувати, оперувати прийомами розумової діяльності та ін. На більш високому рівні виконуються завдання, розв'язування яких потребує використання елементів дослідницької діяльності.

Студентам (учням) з різними рівнями навченості надається можливість набути досвід дослідницької діяльності (зокрема, виконання елементів дослідження). Приклади нескладних завдань на дослідження: «Дослідити, чи виконується рівність $AB \neq BA$ для конкретних матриць» (на більш високому рівні – для будь-яких матриць); «Дослідити, чи є $f(x_0)$ (x_0 - точка мінімуму) найменшим значенням конкретної функції на заданому відрізку».

З метою забезпечення проміжного контролю з наступною корекцією знань та вмінь нами розроблена авторська програму, опис та методи роботи з якою подано у [2].

Продумана диференціація навчання математики надає можливість всім студентам (учням), незалежно від рівня навченості, отримувати досвід дослідницької діяльності. Відбувається зміна стилю взаємодії між викладачем та студентом, вчителем та учнем; студент (школяр) реально вже бере не себе відповідальність за одержані

результати; викладач (вчитель) допомагає скласти або скорегувати програму самоосвіти; поставити пізнавальне, дослідницьке завдання, що відповідає інтересам і можливостям конкретних студентів (учнів); забезпечити своєчасну консультацію, контроль, корекцію знань та вмінь студентів (учнів), їх навичок виконання дослідницької діяльності.

Література

1. Чухрай З.Б. Дослідницькі здібності як компонент творчого мислення // Математична освіта в Україні: минуле, сьогодення, майбутнє. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 16-18 жовтня 2007 р., м. Київ. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. – С. 126-127.
2. Чухрай З.Б. Один із засобів розвитку у студентів навичок самоконтролю у процесі навчання математики // Дидактика математики: проблеми і дослідження: Міжнар. зб. наук. робіт. – Вип. 28.-Донецьк: Видав.ДонНУ, 2007. – С.37-42.
3. Чухрай З.Б., Чашечникова О.С. Впровадження рівневої диференціації навчання математики через застосування завдань на дослідження // Нова педагогічна думка. Науково-методичний журнал.- 2008. – №3.- С.75-78.
4. Швець В.О., Білянін Г.І. Математика: Навчальний посібник. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 382 с

М. В. Шмигевський, к.ф.-м. н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТОХАСТИКИ

На процес формування математичного мислення, окрім складного переплетіння раціональних та інтуїтивних факторів, можуть суттєво впливати методологічні рефлексії та історичні екскурси. На лекціях і практичних заняттях історія математики являє собою багатюще джерело для підвищення мотивації до навчання. Досвід показує, що неможливо досконало знати предмет і при цьому не бути обізнаним з основними етапами його розвитку. Математика, що висвітлюється в історико-методологічному плані, засвоюється набагато краще і глибше.